

РЕЦЕНЗИЯ

за научните постижения на доц. д.с.н. Карамфил Манолов Манолов, участващ в конкурс за получаване на научното звание “професор”, обявен от Институт за изследване на общества и знанието към БАН

Рецензент: проф. д.ф.н. Иван Стефанов

В обявения конкурс за професор по социология за нуждите на Института за изследване на общества и знанието към БАН единствен кандидат е доц. Карамфил Манолов Манолов (от същия Институт), притежаващ диплома за присъдена образователна и научна степен “доктор” и диплома за научната степен “доктор на социологическите науки” (защитена дисертация на тема: ”Културни фактори за ефективност на новото българско предприемачество”, 2004 г.). Тези две дипломи свидетелстват за високата професионална социологическа култура на кандидата. В конкурса той участва с 3 монографии, 8 статии, публикувани в научни списания и 18 статии, публикувани в научни сборници. Смятам, че в количествено отношение тази научна продукция покрива изцяло критериите на конкурса, а освен това тя свидетелства за един сериозен, трудолюбив и продуктивен автор.

В творческата биография на Карамфил Манолов определено доминира научноизследователската дейност. Той има подготвен лекционен курс по *социология на предприемачеството*, който е реализиран еднократно във Варненския свободен университет, в Нов български университет и в Професионален колеж Делта. Осъществил е научно ръководство на един докторант.

В качествено отношение представената научна продукция за участие на Карамфил Манолов в този конкурс категорично оставя трайни положителни впечатления. Поради личните си интереси, най-напред, се запознах с монографията “Култура и ефективност на предприемачеството” (203 стр., 2011 г.). Естествено, темата е подсказана от голямото теоретическо наследство на Макс Вебер, което авторът отлично познава и творчески използва. Тук прави впечатление добре обоснованата ориентация на автора към използване не на класическото определение на културата, а на друго, по-адекватно към изследваните социални реалности понятие. Като приема, че хората не са пленници в черупката на собствената си културна традиция, Карамфил Манолов се придържа към разбирането, че културата е процес на съгласуване на значения, в който място имат както стандартното, така и отклоняващото се поведение, доколкото, именно чрез отклоняващото се поведение, индивидите получават свободата да интерпретират, посредством своя избор, валидните културни образци. На тази основа авторът успява да формулира понятието “предприемаческа култура” и да докаже следното: културният ресурс на новото българско предприемачество е фактор, който противостои на аномичната деструктурираща тенденция в българската икономика, защото благоприятства структуриращата тенденция като позволява да се постига ефективност и да се подобряват икономическите резултати на фирмите. Същевременно в разглежданата монография емпирично е идентифицирано и теоретично е аргументирано понятието “предприемачески етос”, което съдържа етически осмислените принципи за жизнено поведение на предприемачите и образците на дейностите, които се осъществяват като главно съдържание на фирмената култура. Също така теоретично и емпирично е анализиран и проследен процесът на предаването на предприемаческия етос в актуален и исторически план - от поколение на поколение - чрез поредица социализиращи институции: родителско

семејство, училище, фирма, колегиална среда, изкуство, партија и др. Като се опира на истражувањата на Иван Хаджийски, К. Манолов – во противовес на Вебер – сѐвсем обосновано тврди, че възпитателниот авторитет на христијанската религија нема реален принос за формирането на предприемаческиот етос у нас. Крајниот извод, до којто достига авторът категорично формулиран: културниот ресурс е социалниот (символен) капитал, чијто реализација дава шанс на българската икономика да постигне реален растеж.

Заслужава да обърна внимание върху обстоятелството, че този извод не е направен от културолог, а от представител на икономическата социологија.

Во монографијата под заглавие “Предприемачеството” (122 стр., 2006 г.) Карамфил Манолов подробно излага својата теоретическа концепција за този, днес многу актуален, вид социална дейност. Впечатляващ и респектираш тук е фактът, че социологическата концептуализација на предприемаческата дейност е изведена од емпирични резултати и лични набљуденија. Во својата истражователска работа авторът е провел цикл од шест тематични социологически емпирични истражувања, въз основа на които - во последна сметка - одределя предприемачеството како специфичен социален ред (система), којто има спонтанен и плуралистичен карактер и е следствие од еволуционното развитие на општеството. Според автора социалната система на предприемачеството се отличава сѐс способноста си да се възпроизвежда и непрекѐснато да се промена и обновява во процесот на създаването на своја сѐщностен резултат – стоката и нејниот пазарен успех во општеството.

Основниот авторски принос во тази монографија се сѐстои тѐкмо во обстоятелството, че оригиналното социологическо теоретическо познание е получено чрез конкретни истражувања на социалната реалност на предприемачеството и на основата на собствена методологија. Тук, чрез

лични изследвания на терен, Карамфил Манолов достига до собствени значими теоретически резултати.

В третата монография “Социологически тенденции и баланси в социалното взаимодействие” К. Манолов разглежда един генерален методологически проблем на съвременната социология: как да се изтълкува социалното взаимодействие между индивида и другите индивиди, представляващи обществото, за да се преодолее наличната сега пълна противоположност между социален порядък в обществото и типът индивидуална дейност, мотивирана от определена субективна смислова насоченост. Накратко казано актуален е въпросът: обществена принуда над индивидуалния избор или пълна свобода за индивидуалния избор в сътворяването на социалния живот? В търсенето на синтетичен социологически резултат, авторът достига до **внедряването на едно ново социологическо понятие “сострема”**. Според него то означава социалното явление да се концептуализира като общественно-индивидуален процес, който обхваща както участието на човешкия индивид в обществения живот, така и участието на другите хора, представляващи обществото в неговия личен живот. Тоест, съвместният живот на хората в обществото трябва да се разглежда едновременно като тяхно обединение, което обаче запазва обособеността им.

Трудно е да се каже, дали това ново понятие ще намери публично признание в социологическата общност. По-важното в случая е това, че то служи на автора като теоретически инструмент, който е приложен към социологическото изследване на предприемачеството, за да се разкрият тенденциите и балансите в социалните взаимодействия между предприемача и останалите участници във всекидневните социални дейности и комуникация. За мен като рецензент, в случая е важно, че К. Манолов има амбицията да доведе до определен логически край теорията за предприемачеството (към която теория има определен принос) и точно в

този си стремеж, той се стреми да решава и много трудни задачи от методологическо естество. В този смисъл оспорването на редица традиционни социологически постановки, с оглед постигането на нова, по-ефективна степен на социологическото познание, е крачка напред както в индивидуалното, личното развитие на отделния научен работник, така е и предизвикателно хвърляне на камък в полето на социологическата инерция.

От представените за конкурса статии десет са посветени на проблемите на предприемачеството, пет засягат социологически аспекти на книгоиздаването и на книгоиздателите и единадесет са посветени на методологически проблеми на социологическото познание и на актуални проблеми на днешното ни общество. Може да се каже, че монографиите и статиите, взети заедно, много добре разкриват изследователския профил на кандидата за професор – той трайно навлиза в свои добре очертани области на изследване и последователно разширява днешните социологически знания за съвременното българско общество.

Изследванията на К. Манолов намират отзвук и в нашата социологическа общност. В списъка на цитиранията са посочени над 28 позовавания на негови текстове и резултати от изследванията. Тези данни от импакт фактора показват, че публикациите на автора се следят и намират своевременно отражение.

Карамфил Манолов е участвал в изпълнението на осем научни проекти. Списъкът за участие в международни научни форуми посочва цифрата 18, а 22 са участията му в национални научни форуми. Същевременно той осъществява, в определени случаи, експертни и консултантски дейности

Тук трябва да посоча и следната бележка - К. Манолов определя предприемаческата култура като определена “субкултура” в рамките на общата култура на обществото. Предлагам му да помисли - доколко е

правилно това използване на понятието “субкултура”, което, по своя произход и приложение, означава поколенчески тип култура (култура на младото поколение), а не професионален тип култура.

В заключение убедено имам основания да обобщя: доц. д.с.н. Карамфил Манолов притежава свой, напълно оформен научноизследователски профил с активна научна, научно-приложна, експертна и преподавателска позиция и има определен принос в теорията на предприемачеството. В неговите публикации съществуват приносни резултати относно изучаването на предприемаческата и издателската дейност, както и успешно решаване на съществени методологически проблеми на социологическото познание. Затова аз ще гласувам положително за присъждане на научното звание “професор” на Карамфил Манолов.

Предлагам на членовете на избраното Научно жури по обявения конкурс да избере доц. д.с.н. Карамфил Манолов Манолов за “професор” в Института за изследване на обществата и знанието към БАН.

20. 05. 2014 г.

София

Рецензент:

(проф. д.ф.н. Иван Стефанов)